

Riktlinjer för nyttillkommande trygghetsboenden i Alingsås kommun

Dokumenttyp:	Riktlinje
Dokumentet gäller för, personalkategori:	Vård- och omsorgsförvaltningen
Fastställsedatum, nämnd, paragraf:	2019-06-18, Vård- och omsorgsnämnden §
Diarienummer:	2019.189.724
Dokumentansvarig, befattning och namn:	Utvecklingsledare Louise Yngve
Senast uppdaterat:	2008
Uppdateras nästa gång:	Vid behov

Bakgrund

Vård- och omsorgsförvaltningen fick 2018-11-19 §102 nämndens uppdrag att genomföra en utredning kring befintliga och framtida trygghetsboendets roll. Sedan 2008 har vård- och omsorgsnämnden ett styrdokument för ny- och ombyggnation av trygghetsboenden i Alingsås kommun som anger kriterier för boendeformen.

Utredningen om trygghetsboendets roll har utmynnat i en uppdaterad riktlinje för nytillkommande trygghetsboenden i Alingsås kommun.

Vad gäller frågan om målgrupp för boendeformen trygghetsboende och kriterier för ansökan om trygghetsboende tog nämnden beslut om sådana riktlinjer, *Riktlinjer för tilldelning av trygghetsboende för nuvarande trygghetsboenden i Alingsås kommun, som kommunen har anvisningsrätt till*, 2018-02-19 §12. Denna riktlinje utgår ifrån dessa riktlinjer och avser därför inte att i någon del förändra de riktlinjerna.

Definition av trygghetsboende

Syftet med boendeformen trygghetsboende är att möjliggöra för äldre personer att kunna bibehålla ett oberoende och självständighet samt att erbjuda en trygg inom- och utomhusmiljö för att minska känslor av ensamhet och otrygghet.

Begreppet trygghetsboende myntades av äldreboendedelegationen 2008. I ett statligt investeringsstöd mellan åren 2007 till 2014 definierades trygghetsboende för första gången; som "bostadslägenheter och utrymmen för de boendes måltider, samvaro, hobby och rekreation".

I november 2016 introducerades ett **nytt statligt investeringsstöd**, som ett resultat av betänkandet SOU 2015:85 (Bostäder att bo kvar i). Personer 65 år eller äldre kan ansöka om en bostad och lägenheterna kan upplåtas med hyresrätt eller kooperativ hyresrätt. För att få del av investeringsstödet, som täcker en del av byggkostnaden, ska det finnas gemensamma utrymmen för samvaro (måltider, samvaro, hobby och rekreation) som främjar gemenskap och trygghet i boendet. Bostäderna ska också antingen ha personal dagligen på plats på boendet eller ha tillgång till gemensamma tjänster. Stödets storlek är avhängigt lägenheternas storlek och antal boende per lägenhet.

Den 2 april 2019 gjordes en ändring i 5 kap. 5§ i socialtjänstlagen, SoL (2001:453), som innebär att kommuner **får införa biståndsbedömda trygghetsboenden**. Förändringen i socialtjänstlagen innebär att kommuner har möjlighet att införa en ny särskild boendeform som kräver biståndsbeslut utifrån Socialtjänstlagen. Boendeformen är ett så kallat "mellanboende" och är avsett för gruppen äldre personer som har hemtjänst men ändå upplever otrygghet i hemmet, samtidigt som de inte är i behov av särskilt boende med heldygnsomsorg. I boendet ska det finnas "lättåtkomlig service", vilket enligt lagens förarbeten handlar om sådan omsorg som kan ges inom ramen för hemtjänst (Ds 2017:12). Boendet ska erbjuda gemensamma måltider och umgänge.

Runt om i kommunsverige har frågan uppkommit om denna nya mellanboendeform är att betrakta som en "pånyttfödelse av servicehusen". Formellt sett finns det vissa

likheter mellan boendeformerna, men eftersom lagändringen fortfarande är ny återstå att se dess praktiska innebörd och effekt.

Nuvarande bestånd av trygghetsboenden i Alingsås kommun

I Alingsås kommun finns idag trygghetsboenden på fem adresser i Alingsåshems och HSB:s bostadsbestånd, i form av hyresrätter.

Alingsåshem (Nämnden har anvisningsrätt till samtliga hyresrätter)

- Brunnsgatan 3, Alingsås (nära Brunnsgården)
- Badhusvägen 2, Alingsås (nära Tuvegården)
- Noltorps centrum 6, Alingsås (i anslutning till Hagagården)
- Centrumgatan 3, Sollebrunn (i anslutning till Bjärkegården)
HSB
- Norra Ringgatan 14-16, Afzelii Trygghetsboende (nära Brunnsgården).
(Nämnden har anvisningsrätt till 4 av de 24 hyresrätterna)

Syfte med riktlinjen

Syftet med riktlinjen är att tydliggöra kriterier vid nytillkommande trygghetsboenden i Alingsås kommun.

Förutsättningarna för att ett boende ska godkännas av kommunen som trygghetsboende är att det uppfyller de kriterier som återfinns nedan i dessa riktlinjer. Vissa avsteg kan accepteras, främst avseende befintliga fastigheter där ombyggnation och/eller konvertering sker till trygghetsboende.

Kriterier för trygghetsboende

Allmänna kriterier för fastighetsägaren:

- Målgruppen är personer 65 år och äldre.
- Upplåtelseform är hyresrätt.
- Fastigheten ska uppfylla kraven i Boverkets byggregler samt Svensk standard, SS 914221.
- Fastighetsägaren ska kunna erbjuda servicetjänster i fastigheten och dessa ska vara enkla och tillgängliga att avropa. Tjänsterna kan till exempel inkludera måltidsleverans, fotvård, frisör eller hantverkare.
- Trygghetsboendet kan även erbjuda/förmedla hushållsnära tjänster som medger skatteavdrag.
- Vård- och omsorgsnämnden kan ges möjlighet till anvisningsrätt av lägenheter. Anvisningsrätten ska följa gällande riktlinjer: *"Riktlinjer för tilldelning av trygghetsboende för nuvarande trygghetsboenden i Alingsås kommun, som kommunen har anvisningsrätt till"*.

Invändig utformning av fastighet, lägenheter och gemensamhetslokal:

Allmänt i fastigheten:

- Låssystem ska vara funktionellt även för rullstolsburna.
- I fastigheten ska gemensamma ytor som t ex entré, trappuppgång, tvättstuga, förråd och soprum vara lättillgängliga och anpassade så att man lätt kommer fram med rullstol.

- Boverkets byggregler för entré ska uppfyllas. Entrédörr ska förses med dörrautomatik och förråd för gånghjälpmedel mm. ska finnas i anslutning till entrén.
- I fastigheten bör god orienterbarhet skapas genom färgsättning och tydligt markerade våningsplan samt närvarostyrd belysning.
- Minimimått på hissar ska vara 1,4 x 1,10. Hissdörren ska vara försedd med automatisk dörröppnare, helst skjutdörr, ha sittmöjlighet och nödtelefon.
- Fastighetens entré bör förses med porttelefon som är utrustad så att lägenhetsinnehavaren kan se vem som ringer på entrédörren.

I lägenheterna:

- Köket i lägenheterna ska ha tillräckligt stor yta så att rullator kan användas.
- Toalettstol ska vara placerad så att hjälp kan ges av en eller två personer och i duschutrymmet ska möjlighet finnas att placera duschstol.
- Badrummet ska vara lätt att nå från sovrummet.
- Lägenhetsdörren bör förses med "titthål".
- Lägenheterna ska i första hand bestå av 2 rumslägenheter, i andra hand av 3 rumslägenheter.

Gemensamhetslokal:

- Då gemensamhetslokal finns i fastigheten ska denna:
  - utrustas med pentry och toalett.
  - vara minst 1-1,5 m² per hyresgäst.
  - uppfylla krav på tillgänglighet och användbarhet enligt Svensk standard SS 914221:2006.

Fastighetens utemiljö:

- Parkeringsplatser för de boende ska finnas i nära anslutning till fastigheten.
- Eventuella trappor på fastighetens utsida ska förses med ramp. Trappor utomhus bör ha räcke, halk- och snubbelfri yta samt kontrastmarkeringar. Trappan bör belysas, särskilt viktigt i början och slutet av trappan.
- Belysningen runt fastigheten ska vara utformad så att trygghet uppnås.
- Placering av träd och buskar får inte medföra att miljön känns otrygg.
- Gång och cykelvägar ska vara belagd med hårdgjort yta som är slät och halkfri.
- Sittplatser på gården i närhet av huset ska finnas.

Trygghetsboendets geografiska placering och tillgång till service:

För att möjliggöra ökad självständighet och oberoende och samtidigt minska oro och ensamhet ska trygghetsboendet vara geografiskt placerat i nära anslutning till:

- Restaurang eller annan lokal som erbjuder möjlighet att inta gemensamma måltider.
- Vård- och omsorgsförvaltningens träffpunkter.
- Kollektivtrafik.
- Serviceinrättningar, såsom dagligvarubutik, vårdcentral och apotek.
- Närområdet bör erbjuda tillgång till grönområden för rekreation och avkoppling.

Kommunens åtaganden:

Kommunen kan i varje enskilt fall besluta att stödja boendeformen trygghetsboende genom:

- Att subventionera del i gemensamhetslokal. Vård- och omsorgsnämnden kräver som motprestation att gemensamhetslokalen kan nyttjas av alla invånare i Alingsås kommun på samma sätt som kommunens träffpunkter. Vård- och omsorgsnämnden beslutar om subvention för varje enskilt objekt.
- Att tillsammans med fastighetsägare och boende, genom förvaltningens Förebyggande-enhet, samarbeta kring aktiviteter i eller i närheten av trygghetsboendet.
- Att personer i trygghetsboende har möjlighet till trygghetslarm via vård- och omsorgsförvaltningen.
- Att personer i trygghetsboende har möjlighet till ansökan om hemtjänst via vård- och omsorgsförvaltningen.
- Att personer i trygghetsboende har möjlighet att avropa vissa servicetjänster i form av fixartjänst via vård- och omsorgsförvaltningen.

Reflektion kring den nya boendeformen biståndsbedömt trygghetsboende

Vård- och omsorgsnämnden har idag ett varierat bostadsbestånd för att tillgodose olika behov hos äldre personer, i form av:

- Trygghetsboenden
- Särskilt boende:
  - gruppboende för personer med fysisk funktionsnedsättning
  - gruppboende för personer med demenssjukdom
  - servicebostäder som utgörs av funktionella lägenheter med närhet till service och träffpunkter som liknar ett eget boende men där personal finns att tillgå dygnet runt.
- Korttidsboende

Utöver dessa boendeformer finns avgiftsfri avlösning, växelvård och bostadsanpassning för att möta äldre personers behov av vård och omsorg.

Vård- och omsorgsförvaltningen gör bedömningen att behovet av varierade boendeformer är tillgodosett, framför allt utifrån de nuvarande servicebostäderna som i mycket liknar den bostadsform som omfattas av ett biståndsbedömt trygghetsboende. Förvaltningen gör vidare bedömningen att nuvarande system med tilldelning av trygghetsboenden utifrån vissa kriterier och ett kösystem, är välfungerande. Möjligheten för kommunerna att införa biståndsbedömt trygghetsboende är vidare fortfarande i sin linda och frågetecken återstår kring vad den införda förändringen i socialtjänstlagen kommer att innebära i praktiken.

Vård- och omsorgsförvaltningen gör sammantaget bedömningen att avvakta ett införande av biståndsbedömt trygghetsboende, dels med hänvisning till att nämndens nuvarande boendeformer möter behovet och dels med hänvisning till att det idag endast finns begränsad kunskap om lagändringens innebörd och effekter i praktiken.